

venduntur, ut ipsa ministeria consequenter vendantur. Is autem, qui jam habet ministerium, recte potest pensionem sibi debitam vendere, tanquam de re pure materiali disponendo. Redemptio autem in his etiam quoad factum locum non habet, si relinquendum sit ministerium, quia eo ipso cessat pensio sine alia redemptione.

21. *Qui tenetur dare certum stipendium pro missis, simoniam non committit, si ab aliquo sacerdote pretium accipiat, ut illi potius quam alteri det stipendium.*—Sed queri potest circa hoc, an simoniam committat is, qui, cum teneatur dare certum stipendium alicui sacerdoti pro multis missis dicendis, pretium accipit ab aliquo sacerdote, ut illi potius quam alteri stipendia tribuat, vel, quod in idem redit, si cum illo conveniat ut majori parte stipendii contentus sit, et aliquam sibi relinquat. Videtur enim illa esse simonia, quia illa elemosyna pro missa est quasi pensio stipendiaria pro ministerio spiritali; ergo illam vendere, obligando ad ministerium, est vendere ministerium; ergo est simonia. At in illo casu venditur pensio, et elemosyna illa, quæ obtinenda est per ministerium spirituale; ergo committitur simonia. Nihilominus dico ibi posse quidem committi injustitiam, si ille nullum habeat jus ad illam extorsionem faciendam, simoniam autem non committi, quia, eo modo quo potest fieri pactum de stipendio missarum sine simonia, ut infra dicemus, potest etiam, qui conducit clericum, procurare ut parvo stipendio contentus sit absque simonia. Quod si in hoc excedat, cogatque clericum pauperem, ut propter necessitatem inæquali stipendio contentus sit, erit injustus, non autem simoniacus, quia nihil spirituale emit aut vendit, sed tantum de stipendio sustentationis conventionem facit; hoc autem tantum fuit in prædicto casu, ut constat; ergo ibi non est simonia ex natura rei; nec etiam ex prohibitione juris, quia nulla de his privatis muneribus et stipendiis prohibitio facta est.

22. *De pensionibus quæ pro beneficio dantur, quid sentiendum.*—*Tripliciter potest imponi pensio pro beneficio.*—Venio ad pensiones, quæ pro beneficio dantur, in quo genere distingui solet duplex pensio: una, quæ datur in titulum beneficii; alia, quæ pro beneficio datur. Ita sumitur ex Panormitano, in cap. *Conquerente*, de Cleric. non residentibus, et ex Cardinali, et aliis, quos refert et sequitur Gigas, dicta quæst. 54, et in 67; et Gomez

etiam locis citatis. Verumtamen illa pensio, quæ in titulum beneficii erecta est, ad præsentem considerationem non spectat; est enim verum beneficium; sive sit ad serviendum et javandum parochum in officio parochiali, quæ solet capellania vocari; sive sit ad serviendum tantum in choro, vel officiis divinis; sive sit beneficium simplex, aut proprium præstimonium; omnia enim hæc sunt propria beneficia, ut de præstimoniis diximus, et de aliis a fortiori constat, quia in eis invenitur titulus spiritalis cum perpetuitate, institutione canonica, et aliis conditionibus necessariis. Pensio ergo sic instituta in titulum beneficii, licet retinerit hoc nomen, quia redditus ejus super beneficium aliquod impositi fuerunt, tamen post talem institutionem jam non est pensio, prout nunc de illa loquimur. Pensio autem pro beneficio imposita, est propria pensio, et non beneficium. Tribus autem modis videtur posse imponi. Primo, pro beneficio cui aliquis renunciat, cum illud pacifice consideret, et commode posset illi inservire. Secundo quando pro beneficio litigioso per transactionem, et arbitrium judicis, uni datur beneficium, alteri vero pensio super illud. Tertio, quando, parochus senex, qui per plures annos ecclesie inservivit, dimittit beneficium, et ei datur pensio ad suam sustentationem.

23. *Opinio asserentium posse vendi et redimi has pensiones.*—De his ergo omnibus aliqui sentiunt pensiones has esse temporales omnino, et posse vendi, et redimi. Ita sentit Cajetan., dicta Respons. 10. Nam, licet de redemptione directe respondeat, tamen ratio ejus æque de venditione procedit; loquitur autem specialiter de prima pensione, quæ reservatur pro beneficio resignato, et a fortiori est idem dicendum de reliquis, quia est eadem vel major ratio, ut dicemus. Sed Cajetanus loquitur juxta antiquum jus, in quo eadem videtur ratio de his pensionibus ac de illis, quæ simpliciter dantur clericis auctoritate Papæ ex beneficiis vacantibus, quia etiam in his non dabantur fructus pensionis ob functionem spiritalium. Nec refert quod pensio reservetur intuitu prioris beneficii, vel præcedentium spiritalium ministeriorum, quia non datur tanquam stipendium illorum, neque ut illis annexa, sed immediate datur personæ tanquam elemosyna quædam ex bonis beneficii auctoritate Pontificis facta. Quæ elemosyna postquam facta est, et quasi separata a beneficio, temporale quid est, licet motivum ad illam faciendam spirituale fuerit. Sicut si fruc-

tus certæ possessionis Ecclesie ad vitam parochi senis separaretur (quoad usumfructum) a beneficio, et applicaretur ad sustentationem ejus.

24. *Opinio existimantium nec modo vendi posse has pensiones, neque unquam potuisse.*—Alii vero existimant has pensiones vendi non posse, nec potuisse unquam, vel quia dantur ut annexæ ordini clericali, et intuitu illius, cujus signum est, quia si contingat pensionarium in quocumque ex his modis relinquere omnino statum clericalem ducendo uxorem, eo ipso pensio vacaret, et ille fieret inhabilis ad talem pensionem; vel secundo, quia talis pensio subrogatur loco beneficii, et ideo ita constituitur, ut sapiat naturam beneficii, et spiritalis fiat aliquo modo, saltem per annexionem. Et ita sentiunt Caccialupus, de Pens., quæst. 30; et Gigas, quæst. 54, quamvis de hoc formaliter ibi non tractent, sed de alio puncto, scilicet, an hæc pensiones per matrimonium vacent. Affirmant enim vacare, et Gigas ait ita observare curiam. Videtur autem inde sequi, has pensiones reputari valde spiritalibus annexas, quamvis in rigore possent alia ratione vacare, scilicet, quia intentio Pontificis fuit eam dare clerico ut clerico, et non ut laico, et ita est præsumendum, nisi aliud ex concessionem constet, quia et recta ratio et ordinarium jus id postulat; de quo alias. Præterea Victor., in dicta Relect., num. 49, in tertio casu de parochio sene, inclinatur in partem negantem talem pensionem esse vendibilem, licet oppositum non omnino abjiciat. Et idem sentit Soto, dicta quæst. 7, artic. 2, licet sub particula *forsitan*, qui tamen non eodem modo statim loquitur de aliis duobus generibus pensionum, quas redimi et vendi posse censet. Quod mihi non videtur consequenter dici. Nam potius in ultimo casu, quando pensio datur veluti in remunerationem præteriti servitii, vel in puram sustentationem parochi senis, videtur militare ratio, ob quam illa pensio sit mere temporalis, quia jam non datur propter spirituale ministerium, per quod redditus illi comparandi sint; et quod præcedat servitium spirituale, non refert, ut declaravi. Item Major., 4, distinct. 25, quæst. 5, ad 4, agens in particulari de pensione imposita ad componendam litem, censet esse spirituales, ita ut natura sua possit eum beneficio commutari. Et consequenter ait inducere obligationem spirituales, saltem orandi pro illis qui beneficium illud instituerunt, aut dotarunt, aut decimas solvunt, etc.

25. *Auctoris sententia.*—Mihi breviter vi-

detur, secundum jus antiquum, eandem esse rationem de his pensionibus quæ de aliis mere simplicibus (ut sic dicam), seu quæ sine aliquo ex his respectibus ad præcedens beneficium vel ministerium dantur, quia non video rationem dissimilitudinis. Et ideo ex natura rei non erant invendibiles, nec irredimibiles. Sed consulendus erat stylus curiæ, et si ex illo de prohibitione constaret, tunc essent materia simoniæ, quia prohibita: secus vero dicendum esset, ubi de tali stylo non constaret. Nunc autem existimo has omnes comprehensas fuisse a Pio V sub pensionibus clericorum, ut clerici sunt; omnes enim ad illa duo membra reduxit; et non est verisimile has pensiones comprehendere sub pensionibus laicorum, quia revera dantur intuitu clericatus. Quare non dubito quin nunc sint spiritalibus annexæ; obligant enim omnes ad aliquod spirituale officium, ut diximus. Et ita de illis judicandum censeo, nisi ex Bulla concessionis aliud de voluntate Pontificis constet.

CAPUT XXVII.

UTRUM COMMENDÆ, COADJUTORIÆ, VEL HOSPITALIA SINT MATERIA SIMONIÆ.

1. *Quid sit commenda.*—Hæc quæstio et similes magis pendent ex intelligentia facti, quam ex novo jure, præsertim si de jure divino loquamur, nam de ecclesiastico poterit esse specialis aliqua ratio: utrumque ergo breviter explicabimus. De commendis ergo explicandum prius est, quid hac voce significetur. Commenda enim a verbo commendandi dicta est; interdum enim ecclesia aliqua, vel beneficium ejus non confertur alicui in titulum, sed commendatur, seu committitur illi cura vel administratio ejus, et, ob hanc commendationem, fructus beneficii, vel pars eorum illi assignatur, et illa commissio seu cura cum tali emolumento commenda dicitur. Unde, juxta propriam et antiquam rationem, commendæ introductæ sunt in favorem et utilitatem ecclesie quæ commendatur. Imo in cap. *Nemo*, de Elect., in 6, dicitur non esse faciendas, nisi ex evidenti ecclesie commendatæ necessitate vel utilitate. Quia, videlicet, si non commendaretur, maneret pro aliquo tempore sine ministerio ac gubernatione necessariis. Et ita ibi præcipitur, ut istæ commendæ temporales sint, imo sex mensium tempus illis præfigitur. Sed, ut notat Sylvester, verb. *Commenda*, illud maxime locum habet in

commendis ecclesiarum parochialium, de quibus textus expresse loquitur. Solent autem commendari etiam ecclesie curate vel episcopales, in favorem eorum quibus commendantur per modum cujusdam dispensationis, et in ordine ad titulum postea obtinendum, cujus aliqua exempla infra ponemus. Denique solent etiam commendari ecclesie non curate, magis in subventionem eorum quibus commendantur, quam ipsarum ecclesiarum, quomodo sunt nunc commendata multa monasteria, et abbatie, quarum fructus ad sustentationem personarum ecclesiasticarum, ut Cardinalium, vel aliorum, applicantur; et istae commendae solent esse perpetuae. Et interdum applicantur cum spirituali onere administrationis aut regiminis; interdum vero ad functiones laicas et temporales, ut ad militiam, et similia.

2. *Commendae aliae temporales, aliae perpetuae.* — Quaedam commendae dantur cum spirituali administratione, aliae solum ad temporale ministerium. — Ex quibus colligere possumus duas distinctiones commendarum: quaedam enim sunt temporales, aliae perpetuae. Priori modo commendatur ecclesia vacans, vel auctoritate Papae, si sit cathedralis, ut in cap. penult. et ultim., 21, quaest. 1, ubi Gregorius hujusmodi commendatarius vocat Cardinalem sacerdotem; vel, si ecclesia parochialis sit, auctoritate Episcopi, in quo casu maxime habet locum dictum cap. *Nemo*, et de illo disponit Tridentinum, sess. 24, cap. 18, de Reform., ubi eam vicariam virtute vocat: nam commendatarius appellat vicarium cum congrua fructuum portione, qui onera talis ecclesiae sustineat, donec de rectore illi provideatur. Eademque ratio est, licet ecclesia non vacet, si habeat rectorem impeditum vel absentem, etc.; tunc enim ecclesia commendatur alteri tanquam vicario, ut expresse nominatur in cap. *Cum ex eo* (ubi de hoc casu mentio fit), de Elect., in 6. Aliae vero sunt commendae perpetuae, quae fiunt quando ecclesiae in perpetuam administrationem dantur, licet proprius titulus beneficii non conferatur, juxta cap. *Dudum*, 54, de Elect., et cap. *Qui plures*, 21, q. 1, ubi Glossa notat commendatarius non fieri praelatum, vel proprium ecclesiae rectorem, sed quasi procuratorem vel gubernatorem, quod etiam affirmat Sylvester, verb. *Commenda*, et alii statim referendi. Alia divisio est, quia commenda interdum datur cum spirituali administratione, cui temporales fructus annectuntur, ut in

omnibus exemplis adductis; interdum vero solum datur ad temporale ministerium, vel alio titulo mere laico, ut maxime cernitur in commendis militaribus. Priores ergo, ut breviter loqui possimus, vocabimus spirituales, seu clericales: posteriores vero, militares.

3. *Commendae spirituales, sive temporales sint, sive perpetuae, sunt materia simoniae contra jus divinum.* — Primo, de commendis clericalibus, seu spiritualibus, sive temporales, sive perpetuae sint, manifestum est esse materiam simoniae jure divino contrariae. Probat, quia principale in eis est spirituale ministerium, cui temporale commodum consequenter annexum est; ergo sunt propriissima materia simoniae. Consequentia patet ex discursu praecedentium capitulum. Et antecedens, ex declaratione vocis et rei quae illi subest, clarum etiam est. Confirmatur, quia vel commenda haec conceditur ad tempus, vel perpetuo. In priori, delegatur spiritualis jurisdictio, ut loquitur Gregorius, in cap. *Obitum*, 16 distinct., seu committitur, ut loquitur Innocentius III, in cap. *Cum nobis*, in fine, de Elect.; ergo vendere talem commendam, est vendere jurisdictionem spirituales, seu delegationem ejus. At vendere delegationem, jurisdictionem, vel administrationem spirituales, simonia est jure divino prohibita, ut supra visum est. Unde in cap. *Non satis*, de Simon., expresse prohibetur acceptio pretii pro committenda jurisdictione; et in cap. *Ad nostram*, pro vicaria; idemque constat ex cap. 1 et 2, Ne praelati vices suas, et est res indubitata. Si autem commenda est perpetua, multo major ratio est, quia per illam datur cura, vel jurisdictio ordinaria aut quasi ordinaria. Unde vel est ecclesiasticum beneficium, aut illi aequiparatur, ut late tractat Lud. Gomez, in Reg. de Triennali possessore, quaestione 5; Quintil. Mandos., in Reg. de Veris. not., quaest. 3. Et late probat Rebuff., de Pacific. posses., num. 35 et sequentibus. Et Hoged., de Benef. incompat., 1 part., cap. 14, ubi de his commendis copiose disputat.

4. *An sit simonia vendere commendam quae datur commendatario, ut ejus bonis fruatur serviendo per vicarium.* — Solum posset quis interrogare, quando commenda datur in favorem commendatarii, et non ut per se illi inserviat, sed ut bonis ejus fruatur, serviendo per vicarium, an sit simonia vendere commendam, dummodo vicarius gratis provideatur. Interdum enim ecclesia commendatur puero, donec habeat aetatem competentem ad

titulum recipiendum, qui toto illo tempore nullam jurisdictionem, vel spirituales administrationem per se habiturus est, sed necessarium est de vicario providere ecclesiae pro illo tempore. Cur ergo non licebit commendam illam vendere? Videtur enim res mere temporalis, quia tantum est jus ad redditus sine ulla spirituali obligatione. Et in illam videtur convenire, quod Sylvester alias dixit, illam potius videri comedendam, quam commendam; vel certe videtur commenda de solo titulo temporali; nam commenda spiritualis necessario esse debet in vicario, qui pro illo tempore provideatur. Dico tamen illam etiam esse invendibilem natura sua, supposita institutione. Primo, quia sic commendatus, est quasi presentatus ad ecclesiam, vel plus quam presentatus, quia ex vi ejusdem provisionis obtinebit titulum, expleto aetatis tempore, vel alia conditione, sub qua provisio facta est, impleta. Unde merito dici potest, ex tunc acquirere jus saltem ad rem, ad ecclesiam illam in proprietate obtinendam: hoc autem jus spirituale est, et illi juri sunt ex tunc annexi fructus beneficii. Secundo, quia revera ex vi illius commendationis, ad talem personam per se loquendo pertineret administratio spiritualium in tali ecclesia, si valeret; et vicarius censetur loco illius ministrare; ergo in se habet aliquam spirituales causam, cui sunt annexi illi fructus; ergo simpliciter vendi non potest. Imo vix potest juste concedi etiam gratis, quia est valde exorbitans a ratione et a jure, in dicto cap. *Cum ex eo*, de Elect., in 6. Et ideo licet aliquando tales commendae fuerint in usu, ut Hogeda supra refert, jam nullatenus conceduntur.

5. *Coadjutoriae sunt materia simoniae.* — Et hinc a fortiori constat quid dicendum sit de coadjutoriis, quae nunc magis sunt in usu: dicendum enim sine dubio est, esse materiam valde spirituales, neque vendi posse. Probat, quia coadjutor vel est quasi vicarius cui committit proprietarius vices suas, vel a superiore illi committuntur, et sic procedunt de illo, quae dicta sunt de commendis temporaneis; vel est datus cum jure succedendi, et cum congrua sustentatione, et sic potest comparari eum commenda quae ad tempus datur, in ordine ad obtinendam postea proprietatem ecclesiae. Item per illam coadjutoriam datur jus ministrandi vel celebrandi beneficia loco alterius; est ergo quid spirituales. Et praeterea, quod in illa maxime aestimari solet, est jus illud futurae successionis, quod directe spiri-

tuale est. Denique infra, in materia de oratione, ostendemus hujusmodi coadjutorem teneri ad officium canonicum persolvendum. Est ergo eadem ratio de illa, quae de ecclesiastico beneficio.

6. *Commendas militares non esse materiam simoniae per se spectatas.* — Assertio supra posita argumentis impugnatur. — Secundo loco, dicendum est commendas militares revera tantum esse temporalia subsidia, vel stipendia pro muneribus temporalibus, et ideo per se spectatas non esse materiam simoniae, quia non sunt aliquid spirituales, vel spirituali annexum. Ita de illis sentiunt Viet., in dict. Relect., num. 45; et Aragon., dict. quaest. 100, art. 4; et communiter viri docti, tam regni Castellae, quam Lusitaniae, in quibus regnis haec commendae frequentiores sunt. Itemque probat usus, nam dantur pro temporalibus servitiis, et illarum dispensatio et administratio laicis principibus commissa est. Nonnulla vero objici possunt. Primum, quia haec commendae non dantur nisi religiosis professis, unde videntur quasi annexae statui religionis, qui spiritualis est. Nec refert nunc tractare quaestionem, an isti milites sint vere ac proprie religiosi, infra enim suo in loco discutietur: satis nunc est quod, eo modo quo sunt religiosi, spirituales aliquid habent et invendibile, cui videntur annexae istae commendae. Secundum est, quia, licet isti milites non obligentur ad officium canonicum, obligantur saltem ad aliquod pensum orationum, qui titulus etiam spiritualis est. Tertio, quia habent jus presentandi in ecclesiis sibi commendatis regularem aliquem clericum sui ordinis, ut beneficium, seu titulum beneficii in tali ecclesia obtineat, cum onere solvendi decimas commendatario, retenta sola congrua portione sibi assignata, quod totum valde spirituales esse videtur. Quarto, quia, licet commendae dentur his militibus in stipendium militiae, tamen militia in illis est opus spirituales et religionis, quia ex voto et professione ad illam obligantur. Et ita etiam ex hac parte videntur stipendia annexa muneri spirituali.

7. *Solvuntur argumenta.* — Sed haec omnia non declarant veram annexionem harum commendarum ad titulum spirituales. Ad primum enim dicimus professionem religionis non esse titulum, ratione cujus debeantur commendae, sed esse tantum conditionem sine qua non, et quasi dispositionem necessariam ex parte personae, ut sit capax illius commodi temporalis, juxta voluntatem Pontificis, ut si